

Fighting speculation and reselling as a component of the 1932-1933 Holodomor-genocide (based on personal files of convicts)

Pavlo M. Kravchenko

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University

PhD in History, Professor (Ukraine)

e-mail: pablokk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1066-4460>

WOS ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2950728>

Abstract.

Based on new sources, **the article identifies** the causes, progression, and consequences of the Soviet communist regime's struggle against private entrepreneurial activity, in particular speculation and reselling, during the Holodomor-Genocide of 1932-1933. **The research methodology** is based on a combination of general scientific (abstraction, analysis, synthesis, and generalization) and specialized historical (historical-critical, historical-systemic, problematic, and quantitative) methods guided by the principles of historicism, systematicity and scientific rigor. **Scientific novelty.** On the basis of a wide range of the previously unpublished archival documents and sources, the paper examines the communist regime's struggle against the so-called speculators, regarded both as its competitors and enemies. The study analyses the forms and methods of speculators' activities and punitive authorities' measures in the fight against them. The list of food products leads to specific conclusions regarding the Soviet regime's deliberate policy of organizing the Holodomor-Genocide by restricting all food items from open circulation and establishing full state control over their distribution. **Conclusions.** The research provides evidence supporting the claim that the Soviet communist regime, building a society based on state ownership, viewed private trade, speculation, and reselling as threats to the state monopoly. Their suppression became one of the components of the Holodomor-Genocide of 1932-1933. By establishing total control over production and distribution, the authorities eliminated any attempts of the segment of the population to redistribute food in favor of those in need. The liquidation of speculators and resellers deprived millions of Ukrainians of the opportunity to escape starvation.

Keywords: Holodomor, Genocide, speculation, reseller, food products, procurement, terror.

Боротьба зі спекуляцією і перекупниками як складова Голодомору- геноциду 1932-1933 рр. (за матеріалами особових справ засуджених)

Павло Кравченко

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

кандидат історичних наук, професор (Україна)

e-mail: pablokk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1066-4460>

WOS ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2950728>

Анотація.

Метою статті є характеристика, на основі нових джерел, причин, перебігу та наслідків боротьби радянського комуністичного режиму з приватною підприємницькою діяльністю (спекуляцією і перекупниками) в роки Голодомору-геноциду 1932-1933 рр. **Методологія дослідження** ґрунтується на поєднанні загальнонаукових (абстрагування, аналізу і синтезу, узагальнення) та спеціально-історичних (історико-критичного, історико-системного, проблемного, кількісного) методів з принципами історизму, системності та науковості. **Наукова новизна.** На основі широкого кола вперше введених у науковий обіг архівних документів і джерел, розкрита боротьба комуністичного режиму з так званими спекулянтами як його конкурентами і ворогами. Зроблено аналіз форм і методів діяльності спекулянтів та каральних органів у боротьбі з ними. Перелік продуктів харчування дає можливість зробити відповідні висновки щодо свідомої політики радянського режиму в організації Голодомору-геноциду шляхом вилучення з вільного обігу всіх істівних запасів і встановлення над їхнім розподілом повного державного контролю. **Висновки.** Дослідження дає можливість стверджувати, що однією зі складових організованого радянським комуністичним режимом Голодомору-геноциду 1932-1933 рр. була, у межах побудови

.....
суспільства на засадах державної власності, була ліквідація приватної торгівлі, спекуляції та перекупництва, що виступала насамперед у якості конкурента державної монополії. Встановлюючи тотальний контроль над виробництвом та розподілом, влада таким чином ліквідувала будь-які спроби частини населення перерозподілити продукти харчування на користь тих, хто їх потребував. Ліквідація спекулянта і перекупника позбавила можливості порятунку від голодної смерті мільйони українців.

Ключові слова: голодомор, геноцид, спекуляція, перекупник, продовольство, заготівлі, терор.

Постановка проблеми. Проблема боротьби комуністичного режиму зі спекулянтами та перекупниками в роки Голодомору-геноциду 1932-1933 рр., викликає інтерес передусім з причини її місця і ролі в організації вбивства голодом українців. Ліквідація приватної ініціативи, зокрема в торгівлі, шляхом боротьби зі спекуляцією і перепродажем продуктів харчування, мала вирішити головне з питань, поставлених сталінським керівництвом: встановити монополію держави у сфері виробництва та розподілу. Це, в свою чергу, допомогло режимові в організації та реалізації штучного голоду-геноциду.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Означена тема на сьогодні не знайшла широкого висвітлення у вітчизняній і зарубіжній історіографії. Окремі аспекти проблеми висвітлені у працях українських (Васильєв, Шаповал, 2001; Кульчицький, 2013; Марочко, 2013) та зарубіжних (Осокіна, 2008) істориків. Важливі джерела з вивчення питань, пов'язаних зі спекуляцією та перекупництвом, опубліковані у збірнику документів за редакцією Р. Пирога (Піріг, 2007). Джерельну базу нашого дослідження склали особові справи засуджених за спекуляцію та перекупництво у 1932 р.

Метою статті є з'ясування та аналіз змісту боротьби комуністичного режиму зі спекулянтами і перекупниками в роки Голодомору-геноциду.

Виклад основного матеріалу. Дослідження голодомору-геноциду 1932-1933 рр. продовжуються. Оприлюднюються раніше невідомі широкому загалу документи, які допомагають більш глибоко осмислити трагедію, штучно створену більшовицьким режимом задля упокорення українців, перетворення тих, хто залишився в живих, у частину «совєтського народу». Серед архівних джерел, що суттєво допомагають вивчити й проаналізувати ситуацію, що склалась у подільських селах та містечках у той час, слід виділити особові справи арештованих за ті чи інші злочини, здійснені проти існуючих тоді нових порядків. У нашому випадку йде мова про спекулянтів і перекупників.

Спекуляція, у розмовній мові іноді ґешэфт, ґендлювання, баришування, — це купівля активу (товару або нерухомості) з надією на те, що в найближчому майбутньому він стане більш цінним. До спекулянтів в совєтський період прирівнювалися перекупники товарів, промислових чи продовольчих (спекуляція).

Значення слова «спекуляція», його розуміння, типи і види, цілі змінювалися. Якщо в один часовий проміжок вона, спекуляція, була карна і ганебна, то в інший — була способом заробітку і одним з методів розвитку економіки. Тобто, за своєю суттю це - торговий оборот, який у різний час, в країнах з різним баченням законності, сприймався по-різному. У совєтській державі подібна діяльність була заборонена, каралась законом як злочинна. В СРСР під визначення «спекуляція» підпадала будь-яка заборонена законом приватна торгівля (спекуляція).

У перші роки існування комуністичного режиму в СРСР, у період НЕПу, приватне підприємництво - спекулянти і перекупники, зіграло позитивну роль у розвитку економіки і торгівлі. У другій половині 1920-х рр. приватник, наприклад, закупував, переважно у глибинних районах, де державні заготівельники були відсутні, біля чверті хліба і до третини сировини. Він забезпечував більш як 20% поставок хліба в райони, які його споживали. Мобільність приватника дозволяла йому забиратися в глухі райони, скуповувати там продукцію і переправляти її туди і тим, хто її потребував (Осокіна, с.58-59). Таким чином він був серйозним конкурентом державному постачанню, яке представляло собою цільовий розподіл товарів. Тому, коли прийшла пора побудови сталінського соціалізму, спекулянт і перекупник став, згідно з комуністичною доктриною, ворогом. Тому закономірно, що, крім інших завдань, режим на початку 1930-х рр. активно взявся ліквідувати будь-яку приватну ініціативу, встановлюючи повний, тотальний контроль над виробництвом, продажом, розподілом і споживанням. Без таких заходів сталінського соціалізму побудувати було неможливо. Організувати голодомор-геноцид теж було нереальною справою без повного контролю над продуктами харчування.

Ліквідація приватної власності, приватної торгівлі і всього іншого, що виходило за межі безпосереднього контролю комуністичної держави, вступила в активну фазу з початком першої п'ятирічки. Знищення господарств заможних селян у результаті політики «ліквідації куркульства як класу» та розгортання насильницької колективізації призвело до різкого скорочення виробництва сільськогосподарської продукції, отже, до її нестачі, дефіциту. Це, в свою чергу,

мало наслідком введення в країні карткової системи (Кульчицький, с.273, 274), яка давала можливість режимові контролювати постачання і впливати розподілом товарів на вирішення політичних завдань. Та українське село залишалося поза дією карткової системи: одноосібник був головним виробником продукції (колгоспи і радгоспи лише почали насаджуватися в якості головного товаровиробника) і, що було важливішим, був самостійним у своїй діяльності, що категорично не влаштовувало «пролетарську» державу. Ситуація для комуністичної влади загострилась у другій половині 1932 р., коли режим приступив до повної ліквідації приватного власника і влада почала задіювати практики геноциду в українському селі, що проявилось у насильницькій колективізації, «ліквідації куркуля як класу» та у тотальному вилученні продуктів харчування. У відповідь селяни, поряд із відкритим масовим спротивом сталінській «революції згори», не бажаючи віддавати державі вироблену продукцію задарма, почали спродувати зерно, муку, м'ясо тощо спекулянтам. У поняття спекуляції попадав перепродаж краденого, купленого і навіть особисто виготовленого товару, коли він продавався за цінами, вищими за колгоспно-кооперативні. Крім власне спекулянтів, на селі продовжували активно діяти перекупники сільськогосподарської продукції, які теж попадали у розряд спекулянтів, коли продавали куплену продукцію (Осокіна, с.195). На такі «злочини» режим мав відповідно реагувати. Окреслив проблему й визначив шляхи її вирішення особисто Й. Сталін.

20 липня 1932 р. він, перебуваючи на відпочинку в Сочі, у листі до Л. Кагановича, відзначив різке зростання кількості крадіжок соціалістичної власності і запропонував прийняти закон, який став би на заваді цього явища. (Пізнніше і з'явиться постанова від 7 серпня 1932 року («Закон про п'ять колосків»)). Крім того, більшовицький вождь, передбачаючи опір селян, пропонував взяти під контроль каральних органів торгівлю на колгоспних ринках «... і всіх спекулянтів і перекупників... вилучати, конфісковувати і відправляти в концтабір», зазначивши, що без таких заходів «неможливо зміцнити новий лад і нову, советську торгівлю». Для цього «ОГПУ та його органи повинні негайно взятися за підготовку своїх сил і вивчення ворога. До операції можуть приступити через місяць, не раніше» (Марочко, с.56, 57; Пиріг, с.257). Отже, ворог був визначений, шляхи перемоги над ним – теж.

На республіканському рівні невдовзі було прийнято декілька рішень, які, з одного боку, зіграли важливу роль в організації Голодомору-геноциду, з іншого – намітили заходи по боротьбі з вищеназваними ворогами – спекулянтами і перекупниками. 9 серпня 1932 р. була прийнята постанова Політбюро ЦК КП(б)У про заходи боротьби зі спекуляцією хлібом, яка забороняла колгоспну торгівлю хлібом до 15 січня 1933 р. Для виконання рішення каральні органи – ГПУ, міліція мали «забезпечити повне усунення з ринку перекупників зерна і муки» передусім шляхом проведення «судово-репресивних та адміністративних засобів» (Васильєв, Шаповал, с.31; Пиріг, с.283-285). Показово, що відбулося це через один день після публікації постанови ЦВК та РНК СРСР «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації й зміцнення громадської (соціалістичної) власності». 15 серпня 1932 р. Наркомат юстиції УРСР прийняв постанову про заборону продажу колгоспниками хліба до виконання плану хлібозаготівель, в якій теж ішла мова про спекулянтів-перекупників. Ще раз наголошувалося на необхідності «повністю усувати через відповідні органи з ринку та притягати до кримінальної відповідальності» таких осіб (Пиріг, с.287). Карально-репресивна політика посилювалась в умовах масової смертності від нестачі продуктів харчування в українському селі.

16 вересня 1932 р. вийшов циркуляр ОГПУ СРСР про заходи із забезпечення виконання постанови уряду про заборону торгівлі хлібом. Документ посилював обмеження щодо вільного розпорядження хлібом й у черговий раз підкреслював, що «головний удар має бути направлений на класового ворога – спекулянта і перекупника», яких необхідно репресувати, а виявлений у них хліб конфіскувати (Пиріг, с.323). Очевидно, що справи у цьому відношенні йшли не так успішно, як би цього хотілося сталінському керівництву. Каральна політика, важлива складова організації Голодомору-геноциду, посилювались, звужуючи можливості для виживання в умовах терору голодом.

На Вінниччині, як свідчать документи, перший потужний удар по спекулянтах був нанесений у вересні 1932 р., коли їх було заарештовано декілька десятків. Пізніше такі акції продовжувались: каральними органами робилися облави на базарах, обшуки у хатах та інших приміщеннях. Все це супроводжувалося конфіскацією продовольства, слідчими діями, вироком трійки.

Арештовували їх, пред'являючи стандартну підозру у: «систематичній скупці і перепродажу з метою спекуляції на ринках і в селах сільсько-господарських продуктів і товарів широкого вжитку, чим підривали колгоспну торгівлю і постачання робітників» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4741, арк. 1). Таке формулювання без суттєвих відмінностей зустрічається у десятках особових справ підозрюваних. Були й інші, які конкретизували злочини: «...систематично займалися скупкою зерно-хліба у селян із спекулятивною метою, 29 серпня цього (1932 – авт.) року були затримані на місці закупівлі пшениці в кількості 25 пудів у п'ять

.....
годин ранку у невідомого селянина» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4748, арк. 1); «...займався нелегальною таємною скупкою рогатої худоби, яку вбивав і перепродавав продукт, м'ясо. Крім того, займався великою скупкою і продажем коней, як і минулі роки, так і в теперішній час» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4750, арк. 1). Деякі формулювання вказували на ще одну суттєву злочинність дій спекулянтів: «...систематично займається скупкою й перепродажем хліба, а також і муки, постачанням мукою перекупників, що зриває нормальний хід хлібозаготівлі» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4760, арк. 1). В окремих справах інформація про спекулянта та спекуляцію більш розлога: «...Омельчук Сава як колишній власник землі, якої мав у достатній кількості [...] У роки революції він як куркуль брав активну участь у білих бандах [...] У 1930 році його як куркуля розкуркулено й продано [...] він продовжує спекулювати хлібом, продуктами [...] збуваючи його в Воронежі, а звідти привозив мануфактуру, яку розповсюджував тут на місці, чим підривав хлібозаготівельну кампанію, даючи можливість індивідуальним господарствам підривати колгоспну торгівлю і розбазарювати свій хліб» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4768, арк. 1); «свідок бачив, як 22 серпня цього року (1932 р. – авт.) на Янівському базарі в одного селянина [він] закупив 4 пуди пшениці і на другий день відправив до м. Вінниці, де продав по спекулятивній ціні. Свідок особисто бачив, як Гапченко тижнів два назад закупив на базарі півтора пуди масла, пуди зо два сала і десь дістав ящик махорки, все це завантажив у поїзд і відправив до м. Ленінград, продав там по завищених цінах, на зворотному шляху закупив велику партію мануфактури, шкіру та взуття, все це [...] на місцевому базарі і продав за спекулятивними цінами» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 5984, арк. 12).

Були й більш «оригінальні» звинувачення. Наприклад, Мазурський Гидаль, житель міста Липовець, «колишній торговець і скупник великих партій зерна, з метою обману селян, заманював їх до себе на квартиру, де спює горілкою, торгуючи спиртними напоями, за що судився, підпоюючи селян видурює в них сільськогосподарські продукти і зерно за низькими цінами і перепродує їх на приватному ринку за завищеними цінами» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 5196, арк. 14). У більшості випадків підозрювані в спекуляції та скупники займалися цією справою багато років, були підприємцями до більшовицької окупації України та під час НЕПу.

Як реагувала советська влада на спекулянтів? У деяких випадках, ще до арешту і притягнення до кримінальної відповідальності, їх позбавляли виборчих прав. Як приклад: Пленум Дашівської єврейської сільської ради Іллінецького району 24 липня 1932 р. прийняв рішення про позбавлення виборчих прав 6-ти громадян м. Дашева, які «займаються систематично спекуляцією, возять борошно із м. Дашіва до м. Київ, а також і другі продукти з метою спекуляції, а деякі з них купують на приватному ринку зерно, мелють і продають борошно...» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4743, арк. 5). У середині вересня 1932 р. всі вони були затримані. Зміст їхніх особових справ майже однаковий. Для прикладу, один з позбавленців, Койфман Перець, був засуджений, як і інші, до 5 років ув'язнення в концентраційному таборі (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4743, арк. 21). В його особовій справі присутні лише протоколи допиту свідків, на підставі яких, очевидно, і був винесений вирок. Свідчення теж дуже схожі. Один із свідків, Стражніков Йосип Ушильович, 34-х років, чорноробочий, неписьменний, єврей, одружений, візник, розповів, зокрема, про таке: Койфман Перець та його спільники наймали його кожного тижня по два-три рази для перевезення щоразу «по 2-3 пуди муки, по 1 пуду пшона, а інший раз виключно овес, [вони] беруть з Дашіва на 200-300 кар[бованців] збіжжя, в Києві кожен пуд продають по 115 кар. і на кожному пудові заробляють по 50-55 кар., а з Києва привозять дрожжі, цукерки і продають їх у м. Дашіві...» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4743, арк. 11). Свідок також повідомив, що всі названі ним особи у минулому теж займалися спекуляцією: Нападов Сруль спекулював кінями, возами та борошном, Різник Мошко «спекулянт з давніх часів борошном, мав свої коні, роз'їжаючи по базарах» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4743, арк. 12).

В іншому випадку один із свідків з с. Морозівка Іллінецького району показав, що його односельчанин, Письменний Мефодій, систематично займається спекуляцією, а саме: у 1932 р. торгував кінським м'ясом, скуповував зерно-хліб, займався таємним забоєм худоби тощо. Підтвердженням цього було знайдення у Письменного М. під час обшуку у березні 1932 р. до 40 пудів м'яса в двох діжках та 18 пудів замурованого хліба - пшениці. Все було здано в державну заготівлю. У серпні та вересні місяці Письменний М. з дружиною продавали на базарі печений хліб та м'ясо. Судова трійка при Колегії ГПУ УСРР у січні 1933 р. засудила його до 5-ти років концтаборів (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4968, арк. 7, 16).

У спекулянта Гуральника Іцка, жителя м. Хмільника, під час обшуку знайшли 3 пуди білої муки і два пуди ячменю, «які він збирався кудись відправити чи продати» Як показали свідки, він щомісячно купував 7-8 пудів хліба, яким спекулював (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1,

спр. 4974, арк. 14). Були й обставини, що обтяжувати вину підозрюваного: Гуральник І. «останнім часом отримує від своїх братів з Америки через Торгсін білу муку, цукор та інші товари, які розпродує приватній публіці по спекулятивній ціні, і з цього він живе, маючи великий дохід...» (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4974, арк. 11). Гуральник Іцко отримав від судової Трійки 10 років концентраційних таборів з конфіскацією майна (ГА МВ України, м. Вінниця, ф. 4, оп. 1, спр. 4974, арк. 21). Прикметно, що два останніх випадки мали місце в грудні 1932 р., коли голод на Вінниччині набрав усе більших розмірів.

Спекулянтів звинувачували, крім іншого, у тому, що вони своєю діяльністю сприяли підвищенню цін на колгоспних ринках. Один із свідків, наприклад, зазначав, що «З моменту уборочної кампанії на базарах було 1 пуд житнього борошна 40-45 кар., пшеничного 50 кар., а пуд вівса 15 кар., но коли почали спекулювати спекулянти, то ціна на борошно піднялась чуть не в два рази, так що через спекулянтів піднялися такі ціни, що не було змоги на базарі закупити для коней пуд вівса й для споживання пуд борошна». Більше додати не маю чого, покази вірні записано з моїх слів, записане прочитано (не письменний) (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп.1, спр. 4743, арк. 12). Цікаво, що подібні звинувачення на адресу спекулянтів та перекупників часто зустрічаються в особових справах підозрюваних і повторюються майже слово в слово, що наштовхує на думку про фальсифікацію свідчень з боку слідчих з відомих причин: необхідно було зробити винними у масовій смертності, крім куркуля, ще й спекулянтів і перекупників. Тобто, не політика сталінського режиму, спрямована на знищення приватного власника, не заборона вільної торгівлі, не штучне створення дефіциту товарів, не покарання українців за опір окупантам, не штучний голодомор-геноцид, а спекулянт. Як це часто бувало (й буває в історії) справжня причина катастрофи 1932-1933 рр. підмінялась другорядною.

Траплялись організовані групи, які займалися скупкою і продажом продуктів харчування. Одна з них була викрита каральними органами в с. Кудлаї Вороновицького району Вінницької області 27 вересня 1932 р. Всі її учасники (16 осіб) були заарештовані.

Слідство проводилось незвично довго – з вересня 1932 р. до січня 1933 р. Було виявлено, що злочинна група, у складі якої були колишні куркулі (4 особи), середняки (11 осіб) та один бідняк впродовж серпня-вересня 1932 р. займалися скупкою худоби, її забоєм і продажом м'яса по спекулятивним цінам на базарі м. Вінниці. Слідство також установило, що дозвіл на вільний продаж м'яса вони отримали у голови правління колгоспу, який видав їм відповідні довідки. Маючи такі довідки, учасники зайнялися «поширеною скупкою на базарах Немирова, Вороновиці і Брацлава худоби, яку таємно різали». Крім того, учасники шляхом підкупу і хабарів заручилися підтримкою коменданта Вінницького базару, за що той отримував гроші та м'ясо. За час своєї діяльності вони встигли продати м'ясо більш як 30-ти голів худоби (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп.1, спр. 4939, арк. 13-20, 95-96).

Організовані групи принаймні у складі декількох осіб були досить частим явищем у 1932 р. Участь у них представників керівництва колгоспів та інших, хто міг посприяти діяльності спекулянтів і перекупників, теж була закономірною. В умовах численних заборон на продаж хліба і м'яса, карально-репресивної політики режиму, яка ставала все більш жорсткою, лише таким чином можна було уникнути конфіскації державою всіх продуктів харчування.

Організовані «злочинці» отримували, як правило, більш суворі терміни ув'язнення, ніж одинаки. З учасників вище названої групи 5 осіб були засуджені Судовою трійкою колегії ДПУ до 10 р. концентраційних таборів, 10 осіб отримали по 5 р. таборів, 1 особа була звільнена з-під варті (ГА МВС України, м. Вінниця, ф. 4, оп.1, спр. 4939, арк. 102-117). У цілому ж режим карав за спекуляцію порівняно м'яко – як правило, засуджуючи до 3-5 років концентраційних таборів, у той час як за крадіжку соціалістичної власності, як відомо – аж до розстрілу. В окремих випадках, як зазначалось, спекулянти отримували 10 років концентраційних таборів з наступною поразкою в правах.

Висновки. Боротьба зі спекулянтами та перекупниками була органічною складовою частиною програми сталінського радянського режиму, спрямованої на упокорення українського селянина і нації в цілому шляхом організації голодомору-геноциду. Життя людини в буквальному розумінні цього слова ставало тотально залежним від дій більшовицьких чиновників. Людина втратила будь-яку можливість впливати на стан речей без відома і дозволу властей, які керувались у своїй діяльності розпорядженнями партійних і радянських установ. Встановлення повного державного контролю над виробництвом і розподілом продуктів харчування шляхом ліквідації залишків вільної торгівлі шляхом знищення спекулянта і перекупника відкривало широкі можливості для організації вбивства голодомором-геноцидом мільйонів українців. Що і було зроблено.

Ліквідація спекулянта і скупника різко посилила позиції більшовицького режиму на селі. Повний контроль над продажем і розподілом сільськогосподарської продукції доповнювався заборонами вільної торгівлі під страхом покарання, адже це вважалось кримінальним злочином. Тепер, навіть коли в селянина були продукти харчування, він не міг ними розпорядитися за

.....
своїм розсудом, а змушений був тримати їх удома. Отже, прийшла пора реалізації голодомору-геноциду у повному обсязі шляхом масових обшуків у селянських господарствах і конфіскації всіх їстівних запасів. В українському селі настав Апокаліпсис.

Подяка. Автор висловлює щирі вдячності співробітницям Галузевого архіву МВС України м. Вінниці за допомогу в пошукові необхідних архівних матеріалів, а також редакційній колегії журналу за консультації, надані при підготовці статті.

Фінансування. Автор не отримав фінансової підтримки для дослідження, авторства та публікації цієї статті.

Джерела та література:

- Васильєв, В., Шаповал, Ю.** (ред.). (2001). *Командири великого голоду: Поїздки В.Молотова і Л.Кагановича в Україну та на Північний Кавказ. 1932-1933 рр.* Київ: Генеза. 399 с.
- ГА МВС України, м. Вінниця** - Галузевий архів Міністерства внутрішніх справ України, м. Вінниця
- Кульчицький, С.** (2013). *Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі.* Книга 2. Темпора, Київ., 628 с.
- Марочко, В.** (2013). *Листування Й. Сталіна та Л. Кагановича у червні-серпні 1932 р: технологія голодомору* // Краєзнавство, № 4. С. 55-58.
- Осокина, Е.А.** (2008). *За фасадом «сталінського изобилия»: Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации. 1927-1941/ 2-е изд. доп. М.: РИССИЙСКАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ (РОССПЭН); 2008. 351 с.*
- Пиріг, Р.Я.** (упоряд.) (2007). *Голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали.* НАН України. Ін-т історії України. К.: Вид. дім. 1128 с.

References:

- HA MVS Ukrainy, m. Vinnytsia** - Haluzevyi arkhiv Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, m. Vinnytsia [Industry archive of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Vinnytsia].
- Kulchytskyi, S.** (2013). *Chervonyi vyklyk. Istorii komunizmu v Ukraini vid yoho narodzhennia do zahybeli* [Red challenge. The history of communism in Ukraine from its birth to its demise]. Knyha 2. Tempora, Kyiv., 628 s. [In Ukrainian].
- Marochko, V.** (2013). *Lystuvannia Y.Stalina ta L.Kahanovycha u chervni-serpni 1932 r: tekhnolohiia holodomoru* [Correspondence between Y. Stalin and L. Kaganovich in June-August 1932: the technology of the Holodomor] // *Kraieznavstvo*, № 4. S. 55-58. [In Ukrainian].
- Osokyna, E.A.** (2008). *Za fasadom «stalynskoho yzobylyia»: Raspredelenye y rynek v snabzhenyy naseleniya v hody yndustryalizatsyy. 1927-1941* [Behind the façade of “Stalinist abundance”: Distribution and market in supplying the population during the years of industrialization. 1927-1941] / 2-e yzd. dop. M.: Ryssyiskaia polytycheskaia entsyklopedyia (ROSSPЭN); 2008. 351 s. [In Russian].
- Pyrih, R. Ya.** (uporiad.) (2007). *Holodomor 1932-1933 rokiv v Ukraini: dokumenty i materialy* [The Holodomor of 1932-1933 in Ukraine: documents and materials]. НАН Ukrainy. Ін-т історії України. К.: Byd. dim. 1128 s. [In Ukrainian].
- Vasyliiev, V., Shapoval, Yu.** (red.). (2001). *Komandyry velykoho holodu: Poizdky V.Molotova i L.Kahanovycha v Ukrainu ta na Pivnichnyi Kavkaz. 1932-1933 rr.* [Commanders of the Great Famine: Trips of V. Molotov and L. Kaganovich to Ukraine and the North Caucasus. 1932-1933] Kyiv: Heneza. 399 s. [In Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 12.01.2024

Схвалено до друку / Accepted: 23.02.2024